

Beşer esir olmak istemediği gibi, ecîr olmak da istemez. Galip olsaydık, hasmımız ve düşmanımız elindeki cereyan-ı müstebidaneye, belki daha şedîdâne kapılacak idik. Bu iki cümle arasındaki ilgi nedir?

"Dedim: "Devletler, milletler muharebesi, tabakat-ı beşer muharebesine terk-i mevki ediyor. Zira beşer esir olmak istemediği gibi, ecîr olmak da istemez. Galip olsaydık, hasmımız ve düşmanımız elindeki cereyan-ı müstebidaneye, belki daha şedîdâne kapılacak idik. Halbuki o cereyan hem zalimâne, hem tabiat-ı âlem-i İslâma münâfi, hem ehl-i imânın ekseriyet-i mutlakasının menfaatine mübayin, hem ömrü kısa, parçalanmaya namzettir. Eğer ona yapışsaydık, âlem-i İslâmı fitratına, tabiatına muhalif bir yola sürükleyecektik. Şu medeniyet-i habise ki, biz ondan yalnız zarar gördük. Ve nazar-ı şeriatta merdud ve seyyiatı hasenatına galebe ettiğinden, maslahat-ı beşer fetvasıyla mensuh ve intibah-ı beşerle mahkûm-u inkıraz, sefih, mütemerrid, gaddar, mânen vahşî bir medeniyetin himayesini Asya'da deruhte edecektik."(1)

Birinci cümle, bu zamanda fikir ve ideolojilerin yayılma metodundan bahsediyor. Yani insanlığın sosyal ve siyasal evreler geçirdiğini ve bu evrelerin de kendine özgü yayılma şekillerinin olduğundan bahsediyor. Önceleri kavga, devletler ve milletler arasında vuku bulurken, şimdi sınıflar arasında vuku buluyor. Hal böyle olunca, zararlı bir fikrin dünyaya yayılması daha bir kolay ve daha bir tesirli oluyor.

Şayet Osmanlı Almanya ile beraber harpten galip çıksa idi, Avrupa'nın o bozuk fikriyatı daha hızlı ve daha şiddetli bir şekilde bize hükmedecekti. Mağlubiyet Osmanlı halkını biraz daha o fikre karşı yumdu, yani küstürdü. Malum mağlup olan bir milletin, galip tarafın fikriyatını benimsemesi biraz daha zordur. Birinci cümlede fikrin yayılma metodundan bahsederken, **ikinci cümlede ise** o fikrin Osmanlıya girmesinin gecikmesinin özel bir nedeninden bahsediliyor.

(1) bk. [Sünuhat, Rüyada bir hitabe](#)